

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravišтво „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopolnjuje do odpovedi. — Udje „Katoliškega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravišтво: Koroška cesta št. 5, vsprejema naročnine, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne pettivrste za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede zjutraj. — Ne zaprete reklamacije so poštnice proste.

1848–1908.

Šestdeset let je Franc Jožef naš cesar. Avstrijski narodi se vesele tega dogodka in vsa Evropa z občudovanjem in spoštovanjem gleda moža, ki vodi skozi tako dolgo dobo krmilo raznonarodne naše države. Še glasnejše in hrupnejše bi bilo slavlje ob tej priliki, ako bi slavljenec sam ne izrazil izrecne želje, da se naj njegova obletnica slavi rajši z dobrodelnimi napravami nego s šumnimi javnimi prireditvami. Čeravno so avstrijski narodi to željo radi ubogali, vendar se niso mogli premagati, da bi si tuhtam vendar ne dalo njih notranje oduševljenje za slavljenca glasnega duška.

V zgodovini slovenskega naroda bo živel spomin na vladanje cesarja Franca Jožefa trajnejše nego v kateremkoli drugem narodu. Mi Slovenci smo stoprav z njegovim vladanjem začeli se narodno probujati in živeti, za to štejemo po njegovih vladarskih letih tudi leta svojega lastnega narodnega življenja.

Burno leto 1848 je tudi med Slovenci vzbudilo narodno zavest. Na Dunaju in v Kromerizu zahtevajo naši poslanci narodno enakopravnost v uradih, šolah in javnosti. Doma se po političnih društvih in listih razširja ista misel. Pevska društva in narodne straže pomagajo seme narodnega probujenja krepko širiti med narodom. Vstal je v tem času tudi naš politični vzor: Zjedinjena Slovenija, združitev vseh Slovencev v jedno samo kronovino.

Prišel je čas absolutizma. Za to dobo je veljalo geslo velikega Slomška: »Malo govoriti, veliko delati, vse trpeti.« Začelo se je delo za narodno prosveto. Dr. Bleiweis je v tem smislu vodil svoje »Novice«, »Zgodnja Danica« je gojila nabožno slovstvo, »Šolski prijatelj« je zastopal načelo izboljšane poučevanja, »Glasnik« je zbiral okrog sebe mlade slovstvenike. Najbolj pomenljivo delo pa je bilo ustanovitev družbe sv. Mohorja.

Zelo imenitno je bilo za narodno in cerkveno življenje posebno spodnještajerskih Slovencev, da so leta 1858 premestili sedež lavantinske škofije v Maribor. Solnograški nadškof sam priznava narodno stran te premestitve, ko piše: »Narodna zavest se je vzbudila in zasluži že zato, da se ji ugodí,

ker je ostalo tako strogo v mejah postave. Solnograški nadškof bi se moral bati, da ne bi slovenskih vernikov žalil, če bi jim ne uslišal želje, da smejo tudi oni slišati besedo božjo iz ust svojega škofa in mu osebno in zaupljivo izražati svoje prošnje.«

Ni se med Slovenci pozabljalo na omiko. L. 1863 se je ustanovila Slovenska Matica, društvo za izdajanje znanstvenih spisov v poljudnem jeziku. Na čelu so ji stali takrat najboljši možje iz naroda. Po svojem so skrbele za narodno omiko mnogoštevilne

čitalnice, ki so se od leta 1858 naprej začele ustanavljati po naših trgih in mestih.

L. 1859. je imela Avstrija vojsko z Lahi, vsled koje smo izgubili Lombardijo. Avstriji je ostala na Laškem še samo Benečija, toda tudi to smo izgubili po vojski l. 1866. En del Slovencev je prišel pod italijanskega kralja, pod katerim še dosedaj neresen vzdihuje.

Leta 1867. nam je dal cesar sedaj ve-

ljavno ustavo in s tem se je začela samoumevno nova doba v političnem življenju Slovencev. Prišla je doba taborov, na katerih je plapolal ogenj narodnega navdušenja najvišje. Prvi slovenski tabor se je vršil v Ljutomeru dne 9. avgusta 1868. Tudi prvak naših pisateljev, Josip Jurčič, je bil navzoč ter ob završitvi tabora dejal: »Led se že taja, zdaj smo na dobrem!«

Ljudsko šolstvo je začelo sedaj v polnem obsegu uplivati na naše ljudstvo. Dne 14. maja l. 1869 je cesar podpisal šolski zakon. S tem je bil položen temelj za splošno ljudsko izobrazbo.

Ravno 30 let je letos, da smo Avstrijci zasedli Bosno in Hercegovino. Letos je cesar te zasedene dežele proglasil svojim, in s tem je v njegovi državi zopet dva milijona Slovanov več. Ta proglasitev je tudi gotovo začetek nove dobe za južne Slované, kajti Slovenci in Hrvati hrepene sedaj po tesnem združenju v jedno upravno celeso. Ideal zjedinjene Slovenije izginja in prikazuje se širja politična tvorba, velika jugoslovanska država pod habsburškim žezlom v zvezi z Avstrijo.

V ustavni dobi smo se trudili Slovenci pridno živeti. V vsakem oziru smo skušali postaviti trdne temelje, na katerih bi dalje zidali. Politično smo organizirani. Na zadržnem polju v marsikaterem oziru prednjačimo. V zadnjih letih vzeli smo zadržnim potom celo izvoz naših agrarnih pridelkov sami v roke. Prosvetna organizacija se pridno goji od vseh strani. Le dvoje je med nami slabo, trgovina in obrt. Toda ustanovila se je v Ljubljani slovenska trgovska šola, kar pomeni začetek nove dobe tudi v tem oziru.

Tako smo živeli in napredovali Slovenci pod šestdesetletnim vladanjem cesarja Franca Jožefa. Kot majhen, a vendar kot krepek in izobražen narod stojimo danes pred njim in mu čestitamo k izrednemu jubileju. Zahvaljujemo ga za vse, s čemur nam je omogočil naš vsestranski napredek ter mu ključno kot verni sinovi:

**Bog ohrani, Bog obvari
nam cesarja, Avstrijo!**